

Mülkiye'de "İnek Bayramı"^(*)

Dr. M. Şehmus GÜZEL

"İnek Bayramı" (İB) ya da "Mülkiye Kültür, Sanat, Güldürü ve Spor Şenliği" geçtiğimiz Mayıs ayında SBF ve BYYO'da kutlandı. 10-16 Mayıs 1982 tarihleri arasında gerçekleştirilen Şenlik geniş bir kesimin katılımını sağlaması yanında basından da büyük bir ilgi gördü.

İlk duyulduğunda istihza ile ve hatta gülümseme ile karşılanan İB nedir? Niçin kutlanmıştır. Nasıl bir uğraşlar demetinden oluşmaktadır? Bu yazımızda bu sorulara yanıt vermeye çalışacağız.

Bilindiği gibi, Mülkiye, 1859'da İstanbul'da kurulmuş, 1936'da Ankara'ya taşınarak adı Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği doğrultusunda Siyasal Bilgiler Okulu'na çevrilmiş ve 1950 yılında ise SBF olarak Ankara Üniversitesi'ne katılmıştır. Yakın zamana dek kendine ait öğrenci yurdu ve bir yatılı okul havası içinde olan SBF (ve 1965'ten itibaren BYYO) öğrencileri arasında bu yakınlığın yarattığı kaynaşma yalnız Okul içinde değil ders saatleri sonrasında da devam etmekteydi. Mülkiye'nin kuruluş amacı anımsanırsa, yatılı okul olma özelliğinin güçlü bir temeli olduğu da ortaya çıkacaktır.

Mülkiye, devlete çağdaş bilgi ve görgü ile donanmış memur ve yönetici yetiştirmek amacıyla kurulduğundan, bu amaca koşut olarak okulun yatılı olması, adeta dışa kapalı bir "seçkin" adayları grubu biçiminde oluşturulması klasik Osmanlı Mantığı içinde değerlendirilmelidir. İB'nin temelini

(*) Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Temmuz-Aralık 1982, c. 8-9, s. 45

oluşturan ilk kültürel uğraşlar ve eğlenceler bu yapı içinden ve bu yapıdan dolayı ortaya çıkmıştır. En yaşlı Mülkiyelilerden olan Bahri Savcı İB'ye Okul daha İstanbul'dayken kendi aralarında oluşturdukları bir saz takımı ile düzenledikleri eğlencelerin başlangıç oluşturduğunu belirtmektedir.¹

İB'nin bir şenlik olarak ortaya çıkışı, altındaki nedensellik bağının iyice güçlenmesinden sonraya rastlamaktadır. Bu olgu da Okulun Ankara'ya taşınması ile ilgilidir. O sıralar yeni yeni gelişmekte olan başkentte eğlence hayatı oldukça sınırlıdır. Yoğun bir eğitim görmekte olan SBO öğrencileri bu koşullar içinde bir yerde kendi eğlencelerini kendileri yaratmak gereğini duymuşlardır. Bu gereksinmeden doğan eğlenceler, 1937-1938 ders yılına değin iyice geliştirilmiş ve o ders yılında düzenli bir "bayram" biçimine dönüşmüştür. Aynı yıllarda şenlik önemli bir özellik de kazanmıştır. B. Savcı'nın belirttiği gibi, 1938'lerden başlayarak kutlamalar yalnızca öğrencilere özgü bir uğraş olmaktan çıkmış, bayram okul sınırlarını aşarak Cebeci halkının da katıldığı bir yapıya ulaşmıştır. Böylece, İB ile artık yukarıda belirtilen dışa kapalılık kırılmış; çevresiyle etkileşim içinde bulunan, çevresinden bir şeyler alan, çevresine bir şeyler veren bir yapı; açık sisteme özgü bir uğraşlar demeti oluşmuştur.

Bu ilginç uğraşlar demeti için "inek" sembolünün seçilmesinin de bu oluşumu haklı çıkararak bir açıklaması olması, sözü edilen değişimin kendiliğinden değil, eğitim düzeni, vb. etkenler dolayısı ile öğrencilerce bilerek gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. B. Savcı, bu konuda şunları söylemektedir: "Artık Okul aşılarak Cebeci semti şenliklere sahne oldu. Bir mascot arandı ve sonunda "inek"de karar kılındı. "İnek", çalışkan bir öğrenciyi simgelediği gibi, toplumsal olaylarla, dış dünya ile hiç ilgisi olmayan bön bir tipi de anlatıyordu."² İB, bu koşullarda o yıllar ve sonrasında Ankara'ya yayılmış, öğrenci, ailesi ve Cebeci halkı ile kutlanır olmuş, yerel ve ulusal basında geniş bir biçimde ilgi ile izlenmiştir.³

¹ B. Savcı, bu konuda şöyle demektedir: "Okul sıralarındayken –söylemesi ayıp- alaturka bir saz takımımız vardı... Bazı akşamlar bu saz takımı ile eğlenceler yapardık. Mülkiye'nin Ünek Bayramının kaynağı bunlardır." (Görünüm, Sayı: 6, s. 11). İB sırasında 11 Mayıs 1982'de düzenlenen "Mezunlarla Söyleşi"de Cahit Talas, İB'nin ilk kez kendileri son sınıf öğrencisi iken, 1937-1938 ders yılında kutlandığını belirtmiştir.

² Şenlik düzenleyicilerinin B. Savcı ile yaptıkları söyleşiden.

³ Örneğin bk. Ulus, 13 Mayıs 1949, s. 8. Ulus, tüm son sayfasını bir çok fotoğraf ile İB'ye ayırmıştır.

1965'li yıllara gelindiğinde ise İB'nin anatomisi oldukça değişmiştir. Bu yıllarda kutlanan bayramlarda, bir karnavalı andırır biçimde oluşturulan kortejler ve bunu uzaktan "seyreden", "izleyici" niteliğinde biraz da alkışlayan Cebecililer vardır artık. 1970'li yıllarda ise bu oluşum daha da hızlanmış; bu dönemde, öğrencilerin bir bölümü kendilerini İB'yi kutlamaya yakıştıramazken, kısa bir süre bayram karnaval havası içinde öğrencilerin diğer bir bölümünce kitleden kopuk olarak kutlanmıştır. Daha sonraki yıllarda ise değişik etkileşimler sonucu bayram kutlanamaz olmuştur.

Son yıllarda yeniden yaşanmaya başlayan öğrenci hayatı, öğrencilerimizin kendiliklerinden duydukları "Mülkiyelilik ruhu" ve bir ölçüde de aynı okuldan yıllar önce mezun olmuş, fakat öğrencilik yıllarının anlamlı anılarını unutmamış olan öğretim elemanlarının sağladıkları çağrışımlar İB'nin yeniden kutlanmasında belirleyici olmuştur. Nitekim, uzun yıllardan sonra 3 Aralık 1981'de gerçekleştirilen eski geleneklerimizden I. ve IV. sınıf öğrencileri ile öğretim elemanlarını Tanıştırma Çayımızda, İB'nin kutlanması önerisi bir grup öğrenci tarafından ortaya atılmıştır. Dekanımız Cevat Geray da zaten 1980-1981 ve 1981-1982 ders yıllarının açılış konuşmalarında İB'nin kutlanmasını önermişti. Mülkiye'nin 4 Aralık 1981'de kutlanan 122. Kuruluş Yıldönümünde bir kez daha yinelenen istek ve bu konuda öğrencilerin gösterdikleri heyecan bayramın bu yıl kutlanması yönündeki fikrin güçlenmesine yol açmıştır. Her yıl düzenlenen "Mezuniyet Gecesi" için Dekanlığa başvuran öğrenciler İB'yi de kutlama işini üstlenmiş, bunlara kısa sürede pek çok öğrenci katılmıştır. Böylece, 40'a yakın şenlik düzenleyicisi Aralık 1981 sonunda işe koyulmuştur.

Bu arada Mülkiye'nin iki geleneği daha canlanmış: Bunlardan biri geleneksel Yurtiçi Gezisidir. Öğrencilerimizni bilgi ve görgülerini artırmaları, fiilen görevde bulunan yönetici ağabeylerle tanışıp, onların deneyimlerinden yararlanmaları; teorik bilgilerini gerçek yaşamla karşılaştırmaları; bu arada, kendi aralarındaki arkadaşlık bağlarının güçleneceği bir ortamda biraz da eğlenmeleri ve dinlenmeleri amacıyla uzun yıllar boyunca yinelenmiş olan bu tür gezilere, yine uzun bir aradan sonra Şubat sınavlarından hemen sonra yer verilmiştir. SBF ve BYYO 4. sınıf öğrenci sayılarına göre saptanan kontenjanlara göre 27 erkek, 13 kız öğrenci kurayla belirlendi. 18-28 Şubat 1982 arasında on gün süren ve Eskişehir, Kütahya, Balıkesir, Bursa, İzmir, Aydın, Denizli illeriyle bazı ilçelerini kapsayan gezi süresince hem öğrencilerimizle yönetici ağabeyleri arasında anlamlı bağlar kurulmuş, bilgi alışverişi yapılmış hem de geziye katılan değişik bölümlerden, bir bö-

lümü daha önceden birbirini tanımayan öğrencilerimiz arasında sıkı arkadaşlık bağları kurulmuştur.⁴

Canlanan ikinci geleneğimiz de "Kazgan" olmuştur. SBF'de, diğer pek çok fakültede olduğu gibi her yıl çıkarılan yıllık yanında 1974'e dek, o yılın olaylarını, öğrenci-öğretim elemanı arasındaki ilişkileri mizah yoluyla aktaran bir anlamda o ders yılının özeleştirisini yapan mizah dergimiz, yani "Kazgan"ımız varolmuştu. Kazgan'ın tüm malzemesi öğrencilerce oluşturuldu. Bu amaçla adı "Çamur Kutusu" olan, öğrenci ve öğretim elemanlarına ilişkin mizahi eleştiri ve övgülerin, takılmaların ve şakaların kısaca "çamurların" atıldığı kutular kullanılırdı. Kazgan-82 için de aynı yol izlendi: Şubat ayı içinde "Çamur Kutuları", üzerlerinde ne işe yarayacaklarını belirten açıklamalarla SBF ve BYYO'nun değişik köşelerine yerleştirildi. Bir ay sonra açılan kutulardan alınan "turfanda çamurlar" gerçekten ilginçti. Bunların bir bölümü tam anlamı ile birer mizah şaheseriydi.⁵

Yeniden doğan bu iki geleneğin de etkisiyle İB hazırlık çalışmaları hızlandı, şenlik düzenleyicilerine yeni öğrenciler katıldı. Bu arada, İB'nin kutlanacağını basın organlarından veya kulaktan duyan mezunlarımızın bu gelişimden duydukları memnuniyeti yönetici ve öğrencilerimize yansıtmaları da coşkumuzu artırdı, bize güç kattı. Hazırlık çalışmaları çerçevesinde bir yandan mezunlarımızın da katkısıyla gösteri programı oluşturulurken öte yandan çamur kutularından çıkan ilk çamurlar ve ünlü mezunlarımızı tanıtan, Okulun tarihçesi, mezunlarımızla söyleşiler ve İB'nin gelişimini, niteli-

⁴ Geziye katılan BYYO 4. sınıf öğrencilerimizden Çetin Çetiner izlenimlerini "Mülkiye ruhuyla adım adım Anadolu" başlıklı yazısında aktarmaktadır. Bk.: Görünüm, Sayı: 8, s. 5.

⁵ İlginç "çamurlar" İB sırasında edgişik gösterilerde, bu arada Akademik Şov'da geniş bir biçimde kullanılmıştır. Bunların pek çoğu Kazgan-82'de sergilenecektir. Buraya tadımlık birkaç "çamuru" aktarmak istiyoruz. İlki SBF 1. sınıf öğrencisi Berk Dicle'den, şöyle: SBF Dekanı Cevat Geray, basına yaptığı açıklamada uçan dairelerin sırrını çözdüklerini söylemiştir. Geray, bu konuda şunları dile getirmiştir: "Aslında halk arasında uçan daire diye bilinen şeyler uçan daire değil bilakis SBF öğrencileridir. Sınavlara girip de bütün derslerden kalan öğrenciler ateş püskürmekte ve "Nasıl olur?" diye kızgınlıklarından havaya fırlamaktadırlar. Ayrıca, yuvarlak olmalarının nedeni: sınıfını geçen öğrencilerin sevinçten dört köşe olduğu gibi dört köşe olmadıklarındandır. İşte halkın uçan daire sandığı şeylerin sırrı budur."

Ek bir açıklamada bulunan SBF sekreteri Malik Şat ise, "bazı uçan dairelerin renkli ışıklar saçmalarının nedeninin bunların çok makyaj yapmış kız öğrenciler olmalarından kaynaklandığını" belirtmiştir.

İkincisi ismini açıklamayan bir öğrencimizden. Öğrencilerin, "olanak", "olasılık", "seçenek", "yanıt" gibi sözcükleri günlük dillerine geçirmelerine karşın öğretim elemanlarına hala "hoca" dediklerini biliyor musunuz? Diye soran öğrencimiz, "Biliyoruz bilmesine de yine de "neden acaba?" diye soruyoruz..." diyor.

ğini anlatan panolar hazırlanarak sergilenirken; öğrencilerimizin geniş katkıları ve katkıları sağlandı.⁶

Ekte sunduğumuz programda görüldüğü gibi, eski geleneklerden olan ferman okuma, çuval yarışı, akademik şov yanında tiyatro, halk müziği Türk sanat müziği, halk oyunları, yabancı öğrencilerimizin müzik gösterileri, kardeş fakülte ve üniversite öğrencilerinin müzik ve halk oyunları gösterileri, sinema gösterileri ile müzik, sinema üzerine paneller, karikatür üzerine Oğuz Aral ile söyleşi ve mini futbol ile tavla turnuvalarına yer verilmiştir.

Ferman okuma, SBF ve BYYO'daki bölümler arasındaki kardeşçe rekabeti yansıtan bir gelenektir. İmparator fermanlarının okunuşunu karikatürize ederek her bölüm kendi fermanını Merdivenli Salonda "tebasına" duyurur ve törenle asar. Fermanda, fermanı okunan bölümün öğretim elemanları, öğrenciler övülür, üstünlükleri belirtilir, diğer bölümlere eleştiri ve sataşmalarla Fakültede egemenlik ilan edilir. Geniş bir öğrenci kitlesi tarafından izlenen ve karşılıklı laf atmalar ve şakalarla, tezahüratla okunan fermanlardan herkes, memur, hizmetli, Mülkiye camiasının tüm mensupları nasibini alır. Herkes, bir yerde "bana hangi çamur atılacak, hangi övgü yapılacak" diye biraz merakla, biraz heyecanla bekler; iyi espriler alkışlanırken, kötüler de izleyicilerden layık oldukları tepkiyi hemen alır. Bu yapısı ile fermanın okunduğu Merdivenli Salon gerçek bir öğrenci agorasına dönüşür. Ferman okunmadan önce, o esnada ve sonrasında öğrenciler arasında, o samimi ortam içinde azımsanamayacak bir günlük haber ve bilgi alışverişi yapılır, espriler dillerde dolaşır durur.

Akademik Şov da buna benzer bir geleneğimizdir. Şovda, müzikli, şiirli, sazlı-sözlü olarak Mülkiye'deki yaşam yansıtılır; öğretim elemanları, yöneticiler, memurlar, hizmetliler taklit edilir, öğrencilere olumlu ya da olumsuz yönleri ve ilginç özellikleri biraz da abartılarak sahneye konur. Eleştirilen öğretim elemanlarının alındıkları geçmişte olduğu gibi günümüzde de görülmemiştir. Tam tersine, Şovda eleştirilmek bir anlamda öğrencilerin öğretim elemanlarına verdikleri değer, gösterdikleri ilginin bir ölçütü; daha da

⁶ Panolarda 1860-1981 arası mezunlarımıza yer verilirken, emekli memur ve hizmetlilerimiz ile çevredeki kahvehanelerin artık emekli sahip ve garsonları "Hizmetlerini Unutamayacaklarımız" panosunda sergilenmiştir. Böylece, bir yandan mezunlarımızın ne oldukları ve neler yaptıkları belirtilirken, öte yandan yıllarca kahrımızı çekenlere bir kez daha teşekkür etmek istenmiştir.

önemlisi Şov Mülkiye'nin öğrencisi, öğretim elemanı, personeli ile birarada eğlendikleri birbirlerini bir de mizahi açıdan gördükleri bir ayna gibidir.

Bu yıl kutlanan İB'de geleneksel uğraşlarımız yanında, zaten varolan tiyatro, halk müziği ve halk oyunları gösterileri de yer alırken, şenliğin sağladığı bir yarar da karikatür, resim, fotoğraf sergilerinin ve şiir gecesinin de gerçekleştirilmiş olmasıdır. Böylece, bu son uğraşları gerçekleştiren öğrencilerimizin birbirlerini tanımaları ve yapıtlarını arkadaşlarına ve Mülkiye mensuplarına sergilemeleri büyük bir kazanç olmuştur.⁷

İB süresince derslerin aksatılmamasına özellikle dikkat edilmiştir. Hazırlık çalışmalarına katılan öğrencilerimize "derslerden bağıışıklık", vb. olanaklar sağlanmadığı gibi, şenlikte yer alan uğraşlardan izleyici ve katılımın çok olacağı tahmin edilenlerin ders saatleri dışında gerçekleştirilmesine özel bir önem verilmiştir.

Bir hafta süren İB sırasında SBF ve BYYO gerçekten tarihi günler yaşad diyebiliriz. Özellikle, kendi dönemlerinde İB'yi kutlayamamış mezunlarımızın coşku ve sevinci görülecek nitelikteydi. "Hocam bize unutulmaz günler yaşattınız" diyenleri hiç unutmayacağız. İB süresince daha geniş kitleler halinde biraraya gelme olanağı bulan öğrencilerimiz yanısıra öğretim elemanları, personel, mezunlar, öğrenci aileleri ve semt halkından oluşan canlı ve neşeli kitle Mülkiye ailesinin genişliğini ve gücünü sergilemiştir.

Kanımızca İB'nin kutlanması ardından Mülkiye'de öğrenci, öğretim elemanı ve personel arasındaki tanışma ve kaynaşma bir kat daha artmıştır. Öğrencilerimiz, böylece kendi aralarındaki ve Okula karşı yabancılaşmayı geniş ölçüde gidermiş; hoşgörü ve anlayış artmıştır. Bu bağlamda İB'nin amacına ulaştığını söyleyebiliriz. İB sırasında ve sonrasında göze en çok

⁷ SBF ve BYYO'da yıllardan beri tiyatro, halk oyunları (BYYO AÜ Şenliğinde 2., SBF 3. oldu), halk müziği ve spor (basketbol, voleybol, futbol, yüzme, masa tenisi) uğraşları süregelmektedir. Bu ders yılı içinde İB düzenlenmesi ile birlikte karikatürcülerimiz (Mustafa Kırıcı, İbrahim Tutar, Yaşar Uçar, Mehmet Sobaçı, Kadir Aktay, Emin Bebek ve diğerleri), genç ozanlarımız (Salim Gençosman, Canan İcel ve arkadaşları), resim sanatkarlarımız (Gül Demet Balık ve arkadaşları), fotoğraf sanatçılarımız (Hasan Ceylan, Botan Günöz, Hamdi Telli ve diğerleri), Türk sanat müziği korumuz (Nihat Demirkol, Bülent Süslü, Ali Alıç, Hesna Sayın ve arkadaşları) ile gerçekten Şenlik düzenlemede sorumluluk alan gerçek örgütleyiciler, başarılı öğrencilerimiz (İzzet Bilgiç, Şakir Torunlar, Haluk Sayar, Eser Yapıcı, Coşkun Göksu, Gürcan Bulat, Gülseren Gençer, Kemal Demirciler, Asude Evar Ekinci, Vadi Doğan, Hulusi Gülşen, Oğuzhan Gökalp ve diğerleri) ve "gerçek çamurcularımız" (Erdal Batmaz, Yekta Payaşıoğlu, Berk Dicle ve diğerleri) tam anlamı ile dört dörtlük bir uğraş vermiş, gecelerini gündüze katıp büyük bir özveride bulunmuşlardır. İB düzenleme eşgüdüm komisyonunun sorumlu üç öğretim elemanından biri olarak bu öğrencilerimize bir kez daha teşekkür ediyorum ve onlarla birlikte çalışmış olmaktan gurur duyuyorum. 2 Ağustos 1982

batan yararlarından biri de ülkemizin şiddetle gereksinme duyduğu toplumsal barışa, kültür, sanat, güldürü ve spor içinde SBF ve BYYO çapında yapılan katkı olmuştur.

Dileğimiz, gelecek yıllarda da bu hava içinde ve daha canlı, daha zengin İB'lerin gerçekleştirilmesi; bu tür şenliklerin Ankara Üniversitesi düzeyinde, hatta giderek Ankara'daki ve Türkiye'deki üniversitelerarası düzeyde örgütlenmesi; böylece, yüksek öğrenim gençliği arasında tanışma ve kaynaşmanın sağlanması, toplumsal barışa katkıda bulunulmasıdır.